

Urolige konfirmander kalder på nytænkning - også af rituallet

Det er ikke noget nyt, at præster beklager sig over urolige konfirmander. For ikke så længe siden kunne man læse i Kristeligt Dagblad, at præster og kirkefolk fra hele landet har været samlet til en konference om, hvordan folkekirken i fremtiden kan tackle de problemer, som den står over for med konfirmanderne.

Som det fremgår af avisomtalen, har man på konferencen beskæftiget sig med den udbredte forekomst af disciplinære problemer med urolige og ukoncentrerede konfirmander, og man har forsøgt at give nogle bud på, hvad der kunne gøres ved de påpegede problemer.

Derimod synes det ikke at have ligget inden for konferencens rammer at overveje, om det måske er selve konceptet for konfirmationsforberedelsen, der trænger til et kærligt eftersyn.

Selvfølgelig kan præstens problemer i konfirmandstuen skyldes, at nogle af konfirmanderne bærer på personlige problemer. Men præstens problemer kan også skyldes, at det står uklart for konfirmanderne, hvad det dybere formål er med forberedelsen, ud over at den altså er adgangsbillet til konfirmationen.

En slap affære

Det er ganske mange timer, de unge skal gå til præst. Anordningen foreskriver "mindst 48 lektioner og så vidt muligt 56 lektioner af 45 minutters varighed". Man skulle synes, at selve konfirmationshandlingen i kirken umuligt kan have brug for så mange timers forberedelse.

Konfirmationen er i modsætning til dåben ikke et sakramente. Konfirmationen er ikke indstiftet af Vorherre og har i det hele taget ikke nogen bibelsk begrundelse. Konfirmationen er i virkeligheden blot en kirkelig skik, som har det indhold, kirken lægger i den, hverken mere eller mindre.

Uden at fornærme nogen må man sige, at folkekirkens konfirmationshandling i sin nuværende form er en slap affære. I rituallet bliver de unge mindet om, at de fik barnekår hos Gud i sin tid, da de blev døbt, og de får at vide, at deres barnekår hos Gud stadig står ved magt.

Som bekræftelse af dette velsigner præsten så den enkelte konfirmand med en ordlyd, der stort set er kopieret fra den velsignelse, der lyder ved en dåbshandling.

Ved en sådan konfirmationshandling er der ikke noget "før" og "efter", som der er ved dåben. Konfirmationen flytter ingenting i forholdet mellem den enkelte og Gud. Den flytter heller ikke noget i forholdet mellem den enkelte og menigheden.

Svarende til, at konfirmationen ikke flytter noget, indtager konfirmanderne da også en rent passiv rolle, når de konfirmeres. De lægger blot krop til den konfirmationsvelsignelse, som præsten udtaler over hver enkelt.

Jeg mener, at konfirmationsritualets slaphed er en følge af, at inertiens lov alt for længe har fået lov at bestemme folkekirkens konfirmationspraksis.

Selv om konfirmationen er en ærværdig kirkelig tradition, som har flere hundrede år på bagen og fortjener at blive holdt i hævd, så længe folk vil have deres unge konfirmeret, skal kirken dog se til, at den ærværdige tradition aktuelt har et troværdigt indhold.

Det betyder for mig at se, at kirkens konfirmationspraksis i dag må have et andet sigte end under enevælden, hvor konfirmation var en lovbestemt borgerpligt.

Da konfirmation blev et kirkeligt anliggende

I enevældens dage var der ikke religionsfrihed i Danmark. Alle havde pligt til at være kristne og have samme konfession som den enevældige monark. I 1736 blev dåbspligten så udbygget med en konfirmationspligt. Alle skulle konfirmeres, men for at blive det, skulle man have modtaget undervisning i den kristne børnelærdom.

Konfirmation var en betingelse for, at man kunne gifte sig, komme ud at tjene, eller komme i lære. En konfirmationsattest var nødvendig for få en skudsmålsbog, som i datidens samfund fungerede både som pas og straffeattest og CV.

Uden skudsmålsbog "kunne man ikke rejse uden for sognets grænser, og alt blev skrevet ind i den, så fremtidige arbejdsgivere kunne se, hvad man kunne, og i det hele taget hvad man var for en. Hver gang man krydsede en sognegrænse, skulle man møde op hos degnen eller klokkeren i det nye sogn og lade sig registrere til tvangsaltergang" (citater fra "Kristendom.dk").

Konfirmationen blev indført af den enevældige kongemagt som et tvangsredskab til at disciplinere almuen. Men med junigrundlovens vedtagelse havde statsmagten ikke længere brug for for kirkens konfirmationsvirksomhed til at sikre ungdommens opdragelse til ordentlige samfundsborgere.

Konfirmationen blev dermed skubbet over til at være et kirkeligt særanliggende. Fra da af blev dens betydning alene, hvad kirken selv vil lægge i den.

Og her er det min påstand, at kirken har forsømt at gennemtænke, hvad den vil bruge konfirmationen til, efter at konfirmationen ikke længere er en tjenesteydelse, som kirken skal servicere staten med.

Kirken har hidtil bekvemt kunnet hvile sig i traditionen med, at de unge kan gå til præst i ugens løb. Fra skolens side har man nemlig friholdt et par timer i de pågældende 7. eller 8. klassers skoleskema med henblik på, at de unge kan gå til præst som en integreret del af deres skolehverdag. Takket være denne ordning har det hidtil været et oplagt valg for de unge at tilmelde sig det, der foregår i præstegårdens eller kirkens konfirmandstue, uanset hvor meget eller lidt motiverede de i øvrigt er for at tage imod det, som præsten har at byde på.

Nye tanker om konfirmation

Overenskomsten mellem kirke og skole er i den senere tid kommet under pres. Nedlæggelser af lokale skoler og sammenlægninger af pastorater har gjort det stedse vanskeligere at få hensynet til skolernes skemalægning til at mødes med hensynet til præsternes skemaønsker for undervisningen af konfirmanderne.

Konfirmationsforberedelsen ser ud til at være uafvendeligt på vej mod at måtte foregå uden for normal skoletid. Skal man fra kirkens side begræde dette? – Bestemt ikke, men fra kirkens side bliver man nødt til at tænke nye tanker om konfirmationen, både hvad angår forberedelsens indhold og tilrettelæggelse, og hvad angår den højtidelige konfirmationshandling, der engang skal sætte kronen på det gennemførte forberedelsesforløb. Lad mig komme med et bidrag til den efterlyste nytænkning:

Jeg forestiller mig en ordning, der sætter konfirmandernes deltagelse i den lokale menigheds gudstjeneste i centrum. Forberedelsen skal ikke længere bestå i at hælde en masse kristendomsundervisning på konfirmanderne i konfirmandstuen.

Derimod skal forberedelsen bestå i at inddrage konfirmanderne i et forpligtende forhold til menigheden ved den lokale kirke. Konkret foreslår jeg, at præsten fastlægger konfirmationsforberedelsen til at foregå over otte weekender i vinterens løb.

Konfirmanderne skal dels deltage i den gudstjeneste, som præsten har sat kryds ved i menighedens gudstjenestekalender, og dels deltage i den undervisning, som er knyttet til hver enkelt af disse gudstjenester og som kommer til at foregå om søndagen og/eller lørdagen.

Undervisningen skal målrettet sigte mod at gøre konfirmanderne fortrolig med gudstjenestens liturgi, og her er det i øvrigt oplagt, at organisten og andre med musikalsk og liturgisk indsigt kan medvirke i undervisningen sammen med præsten.

Undervisningen efter denne model kan givetvis klare sig med mindre end otteogfyrre lektioner. Måske er seksten lektioner alt nok. Hvis konfirmanderne ender med at være glade for at synge salmer og glade for at deltage i gudstjenestens liturgi i øvrigt, vil målet med kirkens undervisning i alt væsentligt være nået.

Troens modenhed

Når konfirmandernes deltagelse i menighedens gudstjeneste er sat i centrum, vil behovet for et nyt konfirmationsritual melde sig med fuld styrke. Lad mig antyde, i hvilken retning ritualet bør ændres:

Det skal være slut med at tale om dåbsbekræftelse. Talen om, at Gud bekræfter dåben, er en teologisk afsporing, for den kristne dåb er ikke en pagt på åremål.

Derimod vil det være et legitimt teologisk ærinde, at konfirmationsritualet sætter ord på den troens modenhed og myndighed, som konfirmanderne har opnået i kraft af det tilbagelagte forberedelsesforløb.

Det bør være kirkens opgave at kvittere for den liturgiske kompetence, som konfirmanderne har erhvervet sig ved deres vedholdende deltagelse i menighedens gudstjeneste.

På konfirmationsdagen skal kirken anerkende, at de unge kirkeligt set er trådt ind i de voksnes rækker, og denne anerkendelse skal kirken lade komme symbolsk til udtryk i ritualhandlingen.

Med dette syn på konfirmationen er det magtpåliggende, at den finder sted i menighedens midte. For den stedlige menighed vil det nemlig være en opbyggelig påmindelse om, at troens stafet bestandig må gives videre fra generation til generation, hvis der også fremover skal være en kristen kirke her i landet.

Ret beset bør menighedens generationsskifte være det overordnede perspektiv for folkekirkens konfirmationsvirksomhed.